

ГЛОССАРИЙ

Атроф-муҳит	инсонни ўраб турувчи тирик ва нотирик табиат
Айб	шахснинг жиноят қонуни б-н белгиланган ўзининг ижтимоий хавфли қилмиши ва унинг оқибатига нисбатан руҳий ва интеллектуал муносабат
Айблов	муайян жиноий қилмишни содир этганликда шахснинг айбдорлигини исботлаш мақсадида қилинган ҳаракат
Ахборот	манбалари ва тақдим этилиш шаклидан қатъи назар шахслар, предметлар, фактлар, воқеалар, ҳодисалар ва жараёнлар тўғрисидаги маълумотлар
Айбсизлик презумпцияси	(лотин. preasumptio) – жиноят-ҳуқуқий қонунчиликда одил судловнинг асосий принципларидан бири
Ахборот соҳаси	субъектларнинг ахборотни яратиш, қайта ишлаш ва ундан фойдаланиш билан боғлиқ фаолияти соҳаси;
Ахборот эгаси	қонунда ёки ахборот мулкдори томонидан белгиланган ҳуқуқлар доирасида ахборотга эгалик қилувчи, ундан фойдаланувчи ва уни тасарруф этувчи юридик ёки жисмоний шахс
Айбланувчи	муайян бир жиноятни содир этишда ҳали айби тўлиқ исбот қилинмаган гумондор шахс
Ахлоқ	«хулқ» сўзининг кўплиги бўлиб, инсонда шаклланадиган хулқ-атворни билдиради
Блог	ингл. blog, web log – ҳодисалар интернет-журнали, интернет-кундалик, онлайн-кундалик) – бу шундай веб-сайтки, унинг асосий мазмунини матн, тасвир ёки мультимедиадан иборат мунтазам тўлдириб бориладиган қайдлар (постлар) ташкил этади.
Бола	ўн саккиз ёшга тўлгунга қадар бўлган шахс
Вақтинчалик ногиронлик	касаллик, шикастланиш ёки ривожланишдаги камчиликлар оқибатида юзага келадиган организм функцияларининг барқарор паталогик бузилишлари келтириб чиқарадиган узоқ муддатга ишга яроқлилиқ қобилятининг тўлиқ ёки қисман йўқотилиши. Ўзбекистонда вақтинчалик ногиронлик маълум бир вақтга белгиланади. Маълум бир ижтимоий омиллар таъсири остида бузилган ишга яроқлилиқ қобиляти тикланиши ёки янада чуқурлашиши мумкин деб ҳисобланади
Глобал	(юнон тилидан “globus-шар”)-бутун дунёни қамраб олувчи
Гуманизм	(юнон тилидан “humans” одамий)-тенглик, адолатлилиқ, инсонийликка асосланган дунёқараш
Деонтология	грек тилидаги deon – бурч ва logia – шунослик
Европа парламенти	(ЕвроПарламент) (European Parliament (Europarlament)) – Европа Иттифоқига аъзо давлатлар аҳолиси томонидан беш йил муддатга тўғридан тўғри сайланадиган 626 нафар депутатдан иборат орган. ЕвроПарламент Раиси икки ярим йил муддатга сайланади. ЕвроПарламент депутатлари қонун лойиҳаларини ўрганиб чиқишади ва бюджетни тасдиқлашади, ЕИ кенгашлари ва Европа Комиссияси фаолиятини назорат қилади. ЕвроПарламентнинг йиғилишлари Страсбург (Франция) ва Брюссел (Бельгия) шаҳарларида ўтказилади.
Етим бола	отаси ҳам, онаси ҳам вафот этгансёки улар суд қарорига биноан вафот этган деб эълон қилинган бола
Жанр	фотожурналистикада материални бериш усули

Журналист	майдонда юз бераётган воқеаларга даҳли йўқ фуқаро шахс, унинг бирдан-бир вазифаси-юз берган воқеа-ҳодисалар ҳақида жамоатчиликка хабар берадиган шахс.
Журналист	Ўзбекистон Республикасининг ёки хорижий давлатнинг оммавий ахборот воситалари хизмат қиладиган ёхуд уларда шартнома асосида ишлайдиган ва маълум мавзудаги ахборотни тўплаш, таҳлил этиш ва тарқатиш билан шуғулланувчи шахсдир
Ижтимоий тармоқ	(ингл. social networking service) – ўзаро ижтимоий муносабатларни шакллантириш, акс эттириш ва ташкил этишга мўлжалланган платформа, онлайн-сервис ёки веб-сайт
Ижтимоий ҳимояга муҳтож бола	юзага келган ҳолатлар сабабли оғир турмуш шароитида қолган, давлат ва жамият томонидан алоҳида ҳимоя қилишга ҳамда қўллаб-қувватлашга муҳтож болалар
Икки палатали тизим	(Бикамерализм, фр.Bicamérisme) – умуммиллий вакиллик органлари (Парламент)нинг тузилиши бўлиб, унда Парламент турлича ваколатларга эга иккита палатадан ташкил топган бўлади. Бунда Парламентнинг қуйи палатаси ҳар доим халқ томонидан сайланади. Юқори палата эса бевосита ёки билвосита сайловлар ёки наслдан наслга ўтиш йўли билан шакллантирилади.
Имконияти чекланган болалар	жисмоний ва(ёки) руҳий камчилиги бўлган, туғма, ирсий, орттирилган касалликлар, жароҳат ва шикастланишлар натижасида ҳаётий фаолияти чекланган, ҳамда бу ҳолат ўрнатилган тартибда тасдиқланган болалар.
Интервью	(ингл. interview) – икки ва ундан ортиқ кишилар ўртасидаги суҳбатнинг тури бўлиб, интервью олувчи суҳбатдошларига савол беради ва улардан жавоб олади
Интернет	бутунжаҳон глобал компьютер тармоғи
Кар-соқовлик	эшитиш қобилиятидаги оғир кўринишдаги бузилиш ва унинг оқибатида келиб чиққан нутқнинг йўқлиги; аксарият ҳолларда туғма ёки болаликда орттирилган эшитиш қобилиятидаги бузилиш оқибатида келиб чиқади. Бунда махсус ўқитишсиз (хатто нутқ-ҳаракат аппарати сақланиб қолган бўлса ҳам), бола оғзаки нутқни ўзлаштира олмайди (атрофдагиларнинг гапларини эшитмагач, бола уларга тақлид қила олмайди).
Касб этикаси	кишилар ўртасидаги касб фаолияти билан боғлиқ муносабатларга маърифий тус берадиган хулқ-атвор кодексларидир.
Кодекс	манتيкий тизимлаштириш хусусиятига эга қонун бўлиб, ўзида ижтимоий муносабатларнинг маълум бир соҳасини батафсил тартибга солувчи нормаларни бирлаштиради.
Кўр-кар-соқовлик (кўр-карлик)	мураккаб нуқсоннинг энг оғир кўриниши бўлиб, унда кўриш ва эшитиш аппарати шикастланган бўлади; махсус ўқитилмаса, нутқ шаклланмайди.
Мухбир	меҳнат шартномалари ва бошқа шартномавий муносабатлар асосида оммавий ахборот воситалари таҳририятлари учун хабарлар ва материалларни қидириш, тўплаш, қайта ишлаш ва тайёрлаш касби билан шуғулланадиган жисмоний шахс ³⁹ .
Ногирон	жисмоний ёки ақлий камчилиги бўлгани боис ҳаётий фаоллиги чекланган ва ижтимоий ҳимоя ҳамда ёрдамга муҳтож бўлган шахс.

	Шахснинг ҳаётий фаоллигининг чекланганлиги унинг ўз ўзига хизмат қилиш, ҳаракатланиш, йўналиш олиш, мулоқот қилиш, ўз хатти-ҳаракатини назорат қилиш, шунингдек меҳнат фаолияти билан шуғулланиш қобилиятини қисман ёки тўлиқ йўқотишида намоён бўлади.
Ногирон бола	жисмоний, ақлий, сенсор (сезги) ва (ёки) руҳий нуқсонлари бўлганлиги туфайли турмуш фаолияти чекланганлиги муносабати билан ижтимоий ёрдамга, ҳимояга муҳтож ҳамда қонунда белгиланган тартибда ногирон деб топилган бола;
Ногирон мустақиллиги декларацияси	фаол шахснинг, ўз ҳаёти ва ижтимоий ўзгаришлар субъектининг позициясини акс эттиради. «Менинг ногиронлигимни муаммо сифатида қабул қилманглар. Менга ачинманглар, мен сизлар ўйлаганчалик ожиз эмасман. Менга бемор сифатида муносабатда бўлманглар, мен шунчаки сизларнинг ватандошингизман. Мени ўзгартиришга уринманг, бунга ҳаққингиз йўқ. Мени бошқаришга уринманг, бошқа шахслар сингари мен ҳам шахсий ҳаёт ҳуқуқига эгаман. Мени итоаткор, ювош ва мулойим бўлишга мажбурламанг, менга илтифот кўрсатманг. Ногиронлар дуч келадиган асл муаммо уларнинг касаллигида эмас, балки уларнинг ижтимоий жиҳатдан паст баҳоланиши ва камситилишида, уларга нисбатан менсимай муносабатда бўлинишида намоён бўлади. Кучим етганича жамиятга фойда келтиришга уринишларимда мени қўллаб-қувватланг. Менга билмаганларимни билишимда ёрдам беринг. Вақтини аямай ғамхўрлик қиладиган инсон бўлинг. Бир биримиз билан тортишган пайтимизда ҳам мен билан бирга бўлинг. Гарчи бу сизга ҳузур бағишласа ҳам, менда зарурат бўлмаган пайтда ёрдам берманг. Менга хайрат билан боқманг, тўлақонли ҳаёт кечиришга интилиш хайратланишга арзимаيدи. Мени яхшироқ билишга ҳаракат қилинг, балки шунда дўст бўлиб қолармиз. Мендан ўз мақсадлари йўлида фойдаланаётганларга қарши курашда менинг иттифоқчим бўлинг. Келинг, бир биримизни ҳурмат қилайлик; ахир ҳурмат тенгликни назарда тутати; мени тингланг, қўллаб-қувватланг ва ҳаракат қилинг».
Ногиронлар ҳуқуқлари тўғрисида декларация	БМТ Бош Ассамблеяси томонидан 1975 йилда қабул қилинган халқаро ҳужжат бўлиб, инсоният тарихида биринчи марта давлатларга ногиронларнинг қуйидаги асосий ҳуқуқларини таъминлаш тавсия этилган: тиббий, руҳий ва ижтимоий реабилитация, протез-ортопедия ёрдами олиш; касбий тайёргарлик ва иш билан таъминланиш; турли ижтимоий хизматлардан фойдаланиш; иқтисодий ва ижтимоий таъминот; иқтисодий ва ижтимоий режалаштиришнинг барча босқичларида ногиронларнинг алоҳида эҳтиёжларини эътиборга олиш; малакали юридик хизматдан фойдаланиш; ногиронлар, уларнинг оила аъзолари ва жамиятларининг мазкур Декларацияда акс этган ахборот билан танишиш ва ундан фойдаланиш ҳуқуқи.
Нуқсон	руҳий, физиологик, ёки анатомик тузилиш, ёхуд функциянинг ҳар қандай шаклдаги йўқотилиши ёки ундан четга чиқиш. <i>Дефектлар, ногиронлик ва меҳнатга лаёқатсизликнинг Халқаро таснифи, Бутунжаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти, Женева, 1980 йил</i>

Оммавий ахборот	чекланмаган доирадаги шахслар учун мўлжалланган хужжатлаштирилган ахборот, босма, аудио, аудиовизуаль ҳамда бошқа хабарлар ва материаллар
ота-она қармоғидан маҳрум бўлган бола	ҳар қандай сабабга кўра ота-она қармоғидан маҳрум бўлган бола, етим бола бундан мустасно
Парламент	(Parliament, фр.Parlement, французча Parler – гапирмоқ деган маънони билдиради) – демократик давлатларда олий вакиллик ва қонун чиқарувчи орган. Бир ва икки палатали Парламентлар мавжуд.
Парламент сессияси	(лот.Sessio – йиғилиш) – Парламент ва унинг комиссияларининг ялпи мажлислари бўлиб ўтадиган давр. Бир йил давомида ўтказиладиган Парламент сессиялари сони қонун йўли билан, ёки анъаналарга кўра белгиланади.
Сайт	(ингл. website: web – «ўргимчак тўри, тармоқ» ва site – «ўрин», сўзма-сўз таржима қилганда «тармоқдаги ўрин, сегмент, бўлак») – хусусий шахс ёки ташкилотнинг битта манзилда (домен ном ёки IP-манзил) жамланган компьютер тармоғидаги электрон хужжатлари (файллар) тўплами.
Тележурналистика	тележурналистика – журналистика қонун-қоидаларининг телевидение имкониятлари билан бирлашмасидан иборат
Фотография	“Фотос” ёруғлик, “графо” ёзаман
Экология	(лотин тилида “oikos”-уй, “logos”-таълим)-тирик организмларнинг атроф-муҳит билан алоқадорлиги
Этика	кишиларда одоб-ахлоқ муносабатларининг, тушунчаларнинг, қадриятларнинг, қонуниятларнинг вужудга келишини, уларнинг одамларни бошқаришдаги ўрни ва аҳамияти.
Яхши болалар кўрмайдиган болалар	эшитиш қобилияти сустлиги (қулоғи оғирлик)дан азият чекадиган ва шунинг оқибатида нутқида бузилиш бўлган болалар; қар болалардан фарқли равишда яхши эшитмайдиган болалар эшитиш йўли билан маълум миқдордаги сўз бойлигини тўплай олишади.

